

מציאת האשה

פתיחה:

מתניתין:

א. מציאת האשה, ומעשה ידיה (1) — שייכים לבעלה.

ב. וירושתה (2) — ילקח בה קרקע, והוא אוכל פירות בחייה. וכמו אכילת הפירות של שאר נכסי מלוג. ואם יגרשנה או ימות בחייה — הקרן שלה.

ג. ואם חבל בה אדם, והתחייב לה חמשה דברים, שהם — נזק, צער, שבת, בשת, וריפוי:

תשלומי בושטה ופגמה (3), שלה הם, וילקח בהם קרקע, והבעל אוכל את פירותיה. (4)

לעיל [בדף מו ב] נתבארו הזכויות של הבעל כלפי אשתו, ובין השאר התבאר כי הבעל זוכה במציאתה של אשתו, ובמעשי ידיה.

משנתנו, לאחר שהיא פותחת בהלכות שנשנו לעיל, עוסקת בשאלה האם זכאי הבעל בתשלומי חבלתה של אשתו. שהרי שנינו במסכת בבא קמא [פג ב] שהחובל בחברו, חייב עליו משום חמשה דברים: נזק, צער, ריפוי, שבת [תשלום על הפסד האפשרות לעבוד ולקבל על כך שכר, בזמן המחלה], ובושת. ומעתה יש לדון, למי שייכים הבושת והנזק של האשה.

שיעורים.

2. בפשטות הכוונה — שאם נפלה לה ירושה, הבעל זוכה באותה ירושה לענין אכילה פירות. אך ברש"י הובא באור נוסף — שאם מתה האשה בחייו של הבעל, בעלה יורשה. ולפי זה, המשך המשנה "הוא אוכל פירות בחייה", אינו מתייחס ל"ירושתה", אלא דין נוסף הוא. שאם נפלו לה נכסים בחייה הבעל אוכל פירות. ואכן יש שגרסו במשנה — "וירושתה, והוא אוכל פירות בחייה", דתרי מילי נינהו. ועיין שיטמ"ק.

3. פגם, היינו שיחתוך אבר מאבריה, או שיחדש מום בגופה מסבת מכות, או כל כיוצא בזה, רואין אותה כאילו היא שפחה הנמכרת בשוק, וכל מה שנפחת מדמיה זהו פגמה. פירוש המשניות להרמב"ם.

4. ולעניין צער — פשוט שכולו לאישה. ואילו

1. ויש לדון, האם מעשי ידיה קנויים מתחילתן לבעל, או שהיא קונה אותן ואחר כך זוכה בהם הבעל ממנה.

בגמרא בכבא מציעא (י"ב) מבואר שלעניין מציאה הבעל זוכה מידי האשה. ואין המציאה קנויה לו מתחילתה. ובתוספות לקמן (סו א ד"ה מציאתה) מבואר שמציאה ומעשי ידים חד דינא הם.

ונפקא מינה, לענין חיוב "שבת", שהרי כתבו התוספות בסוגייתנו שחיוב שבת הוא לאשה. אך הרשב"א חלק עליו, וכתב שחיוב שבת שייך לבעל, כיון שמעשה ידיה שלו.

ונראה לומר, שמחלוקתם תלויה בחקירה הזאת. אם נאמר שגדר מעשה ידים מעיקרן הם של הבעל, אם כן כשחבל ומנע מעשה ידים, הזיק את הבעל. ולכן יתן את תשלום ה"שבת" לבעל. אך אם הבעל זוכה את מעשה הידים מיד האשה, הרי מניעת מעשה ידיה הזיקה את האשה, וחייב לתת לה את השבת. קובץ